

УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ”

АВТОРСКА СПРАВКА

ЗА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ В ТРУДОВЕТЕ

на д-р ЗАХАРИЙ /ЖЕКО/ МАНОЛОВ ДЕЧЕВ

ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРС

ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ”

ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ

ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.9 ТУРИЗЪМ,

НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ 05.02.18. –

„ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ/ТУРИЗЪМ/”

АВТОРСКА СПРАВКА ЗА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ В ТРУДОВЕТЕ НА ЗАХАРИЙ /ЖЕКО/ МАНОЛОВ ДЕЧЕВ

Относно: участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”,
област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.9. „Туризм”, по научна специалност 05.02.18. –
„Икономика и управление /Туризм/“

Обявен: от Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас
в ДВ, бр. 91 / от 14 ноември 2017 г.

Представени са общо 56 броя научни публикации. В тях не са включени трудовете за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

- **Монографии** – 4 (авторски);
- **Учебни помагала** – 2 (авторски).
- **Студии** – 4 (авторски);
- **Научни статии** - 22 (авторски);
- в български издания - 15
- в чужди издания - 7
- **Научни доклади** - 24 (авторски);
- на научни форуми в България - 11
- на научни форуми в чужбина – 13

Научните приноси, съдържащи се в представените за рецензиране публикации по конкурса, са групирани в пет тематични направления.

◆ Номерация на публикациите според тематичните направления:

1. Специфики на екскурзоводската теория и практика - № 1; 2; 3; 17; 18; 19; 20; 27; 28; 29; 30; 45; - (12).

2. Професионалният облик на туристическия екскурзовод - № 11; 14; 15; 16; 21; 22; 23; 24; 26; 31; 35; 36; 37; 38; 39; 40; 41; 42; 44; 46; 47; 48; 49; 51; 52; - (25).

3. Теоретични проблеми на туристическото краезнание и туристическото странознание - № 4; 25; 32; 34; 43; 53; 54; - (7).

4. Методически аспекти на обучението по туристическа екскурзоводска дейност във ВУ - № 5; 6; 7; 8; 9; 10; - (6).

5. Поклонническо пътуване и религиозен туризъм - № 12; 13; 33; 50; 55; 56; - (6).

1. Специфики на екскурзоводската теория и практика

Към това тематично направление е изследвана актуална и недостатъчно проучена екскурзоводска проблематика, отнасяща се до научните и методологическите основи на туристическото екскурзоводство като научна област в системата на науките за туризма.

- Конкретизираното уводно екскурзоводско съдържание се обосновава като основополагащ конструкт в научноизследователската дейност на туристическото екскурзоводство. В проучването са анализирани някои въвеждащи измерения на екскурзоводската проблематика, открояващи взаимосвързаността между теоретичните знания и практическата професионална дейност на екскурзовода. Поставени са за разглеждане някои уводни проблеми от теорията на туристическото екскурзоводство, които имат пряко отношение към туристическото предлагане, търсене и потребление на екскурзоводската услуга и са тясно свързани с организирането на свободното време на хората. (№ 1; 18;)

- В публикациите от това тематично направление е представена систематизирана и анализирана информация за статута на туристическото екскурзоводство с изведени обект, предмет, принципи, функции, цел и задачи на научната област. Отделено е специално внимание в теоретичен аспект на архитектониката на екскурзоводството, което се обособява по авторско предложение в три части: предикатив, методика и технология. Към уводните ориентири в методологическите основи на туристическото екскурзоводство са анализирани същността, методите и етапите на научноизследователската екскурзоводска дейност (№ 2; 17; 27;). Част от публикациите са насочени към изясняване на разнообразните екскурзоводски длъжности в екскурзоводската практика (№ 3; 30; 44;). В монографичния труд понятието „екскурзоводска длъжност” се използва извън тесния смисъл на НКПД. Представено е авторско диференциране на отделните длъжности, което е разгърнато съобразно разнообразието на предлаганите видове екскурзоводски услуги на туристическия пазар и според практикуваната екскурзоводска дейност по отношение на спецификата на екскурзоводското обслужване.

- Други разработки в тематичното направление са насочени към ориентиране в процесуалната страна на методиката при провеждане на екскурзоводската беседа. Представена е авторска класификация на екскурзоводските методи, а именно: групирани методи за вербална комуникация, методи за запознаване с действителността и методи за работа с писмени източници. Тази класификация се базира на източника на представената екскурзоводска информация. Изведени са основните детерминанти и са описани водещите функции на екскурзоводските методи. В няколко публикации е разгледана характеристиката на някои основни методи и методически похвати при провеждане на екскурзоводската беседа (№ 19; 20; 28; 29; 45;). Начинаещият екскурзовод е необходимо да познава същността на системата от методи при устното изложение на екскурзоводското съдържание.

➔ Основните научни приноси в това тематично направление могат да се сведат до:

⇒ Изведени са водещите аспекти на екскурзоводското познание като увод в екскурзоводската теория и практика.

✓ Открито е туристическото екскурзоводство като субдисциплина на туристическата наука.

✓ Изведена е взаимовръзката между екскурзоводската теория и екскурзоводската практика като единна методическа система.

✓ Туристическото екскурзоводство се фиксира като важно обществено явление, чиято значимост и обхват се разширяват непрекъснато

✓ Открито е взаимовръзката между екскурзоводство и „Педагогика на свободното време”.

✓ Открито е, че за успешното изпълнение на своите задачи екскурзоводът трябва да има солидна и многоаспектна професионална подготовка – научна и практическа, отговаряща на съвременните изисквания при обслужване на туристите.

⇒ *Монографичният труд „Теоретични проблеми на туристическото екскурзоводство” разкрива научните и методологически основи на екскурзоводската дейност в туризма.*

✓ Туристическото екскурзоводство е обосновано като важна област в системата на науките за туризма. Централна фигура в туристическото екскурзоводство е екскурзоводът.

✓ Изведен е статутът на туристическото екскурзоводство, като част от системата на науките за туризма.

✓ Направен е опит за очертаване на отделните архитектурни дялове в екскурзоводската теория.

✓ Изведени са връзките на интегрираност на екскурзоводството с другите науки.

✓ Открити са методологическите подходи, изграждащи теоретичния концептуален базис на екскурзоводската теория.

✓ Обособени са в теоретико-емпиричен аспект същността, методите и етапите на научноизследователската дейност в туристическата екскурзоводска проблематика.

⇒ *Направен е задълбочен анализ на отделните екскурзоводски длъжности за устойчиво развитие на екскурзоводската дейност в туристическата индустрия.*

✓ Дефинирано е работно определение на туристическия екскурзовод.

✓ Определени са характеристиките и спецификите на екскурзоводските длъжности в туризма.

✓ Представена е класификация на екскурзоводските длъжности в туризма.

⇒ *Открита е значимостта на екскурзоводските методи, прилагани от екскурзовода при провеждане на екскурзоводската беседа.*

✓ Извършена е систематизация на отделните екскурзоводски методи според източника на информация в три отделни групи.

✓ Открити са водещите детерминанти, функции и свойства на екскурзоводските методи, създаващи условия за постигане на методическа ефективност при приложението им в практиката.

✓ Описани са характеристиките на някои екскурзоводски методи и методически похвати, прилагани най-често в екскурзоводската дейност.

2. Професионалният облик на туристическия екскурзовод

Конкретните резултати от това тематично направление се съсредоточават върху изследването на някои съществени страни на професията на екскурзовода и притежаваната от него професионална култура.

● Разширеното съдържание на понятието екскурзоводство през годините се утвърди като научен термин, а заедно с него в терминологично отношение се установи и наименованието туристически екскурзовод, като водещ субект в екскурзоводската дейност, полагащ професионален труд в сферата на туризма. Представено е работно авторско определение за туристическия екскурзовод. Обърнато е сериозно внимание на необходимостта от професионална подготовка на екскурзовода, както в теоретично, така и в практико-приложно отношение, касаеща много доброто познаване на туристическите обекти и на цялото културно-историческо наследство на страната. Екскурзоводът трябва да бъде в постоянен контакт със своите туристи и да удовлетворява пълноценно техните интереси и желания в процеса на съвместната работа. Той трябва да впечатлява не само със своите всеобхватни познания в различни научни области, но и със своя научен профил и култура. Разгледани са някои проблеми относно професионалната компетентност, професионално-личностните качества и основните обективни и субективни факторни влияния, съобразно правилния избор на професия. Професионалната компетентност на туристическия екскурзовод включва съответен набор от разнообразни професионални компетенции. Най-общо, формирането и развитието на професионалната компетентност на туристическия екскурзовод преминава през два основни етапа. Първият етап се съсредоточава

върху първичната професионална компетентност, а вторият етап се отнася до практическото осъществяване на екскурзоводската професия, повишаване на базисната подготовка и допълнителната следдипломна квалификация. Очертани са компонентите, характеризиращи професионализма на екскурзовода в неговата трудова дейност и основополагащите психологически детерминанти, свързани с изграждането на професионалния му образ. Погледът в научните изследвания е отправен и към отличаването на туристическия екскурзовод като лидер на екскурзоводската група. Изведени са основните функционални аспекти на трудовата му дейност, като: изпълнителска; разпределяне на отговорности на членовете; планираща; организационна; информационна; комуникационна; представителна; посредническа; координационна; контролна и др. Свързването на лидерството с организирането и координирането на екскурзоводската дейност се асоциира с управлението и ръководството на екскурзоводската група. (№ 11; 26; 35; 36; 42; 46; 47; 48; 49;)

- Предмет на специален интерес в няколко публикации са отличаващите се специфики в професионалната адаптация и дезадаптация на начинаещия екскурзовод, В разработките професионалната адаптация се разбира, обосновава и описва като процес на психологическо, емоционално и социално приспособяване на личността към избраната професия. Отделено е специално внимание в изследванията на автора върху професионалната дезадаптация, която се обяснява като „емоционално изгаряне”, проявявано при индивиди, душевно преживяващи съпътстващите ги трудности, рискове, проблемни и стресови ситуации в професията (№ 31; 51; 52; 40; 41;).

- За първи път у нас е направен авторски опит за открояване на особеностите на ораторската култура на туристическия екскурзовод и е извършена класификация на неговите ораторски изяви, пряко свързани с осъществяваната професионална екскурзоводска дейност. Словосъчетанието „ораторски стил” се употребява като по-обща характеристика на ораторската изява на екскурзовода спрямо осъществяваната форма на речево съобщение, т.е. неговата цялостна характеристика на комуникативна диалогична или монологична изява, обединени от общия му стил на работа в екскурзоводската му практика съобразно осъществяваната професионална дейност. В разработката се застъпва тезата, че очертаните и систематизирани ораторски изяви (официални и неофициални; директна и индиректна реторическа комуникация; планирани и непланирани; вербални и невербални) се определят като относително устойчиви модалности за междуличностно взаимодействие на екскурзовода с туристите при осъществяване на придружено екскурзоводско пътуване. Поставен е акцент върху монологичните и диалогични ораторски изяви на екскурзовода. Изведена е тезата, че монологичната и диалогична изява на екскурзовода е особен вид ораторска реч, която не е чужда на ораторското изкуство. Тя се основава на специфичния характер на реализираната вербална комуникация с туристите в професионалните задължения на екскурзовода. Обосновани са теоретично характеристиките на едни от най-често използваните методи при монологичните и диалогични разновидности на устното изложение на екскурзовода. Отделено е специално внимание върху акустичните, кинестични и проксемични вариативности в ораторската изява на туристическия екскурзовод, които заемат първостепенно място. В разработките аргументирано са изяснени тези неречевы (ораторски) прояви, реализирани в невербалната комуникация на туристическия екскурзовод. Извършена е аргументирана систематизация чрез открояване на характеристиките на отделните (акустични, кинестични и проксемични) модалности, като основни елементи в невербална комуникация, разкриващи разнообразните канали за предаване и получаване на безсловесни съобщения от екскурзовода към неговите слушатели и обратно (№ 14; 15; 16; 21; 22; 23; 24; 37; 38; 39;).

➡ Основните научни приноси в това тематично направление могат да се сведат до:

⇒ *Анализирани са някои актуални проблеми, свързани с професионалния облик, професионалната компетентност и лидерство на туристическия екскурзовод в туристическата практика.*

✓ Открити са някои от компонентите, характеризиращи професионализма на туристическия екскурзовод.

✓ Дефинирано е авторско работно определение на туристическия екскурзовод.

✓ Изведени са основополагащите обективни и субективни факторни влияния, свързани с изграждането на професионалния образ на екскурзовода и правилния избор на професия от младия специалист.

✓ Обосновани са компонентите, изграждащи в психологически аспект професионалния облик на туристическия екскурзовод, а именно: когнитивен, мотивационен, действен, емоционален и авторефлексивен.

✓ Характеризирани са водещи детерминанти на основата на психологическия анализ относно полагания екскурзоводски труд от екскурзовода.

✓ Дефиниран е конструктът „професионална компетентност на туристическия екскурзовод”.

✓ Представен е на теоретично равнище таксономичен модел на професионалната компетентност на туристическия екскурзовод.

✓ Изяснени са формалните измерения, критерии и възможните конструиращи етапи в развитието на професионалната компетентност на туристическия екскурзовод.

✓ Изведени са функциите на екскурзовода-лидер, отнасящи се до неговата конкретна ръководна роля в дейността и начин на екскурзоводско обслужване на туристите.

✓ Разгледани са в систематизиран вид професионално-личностните качества на екскурзовода.

⇒ *Открити са специфичните проблеми, характеризиращи първоначалната професионална адаптация и дезадаптация на младия екскурзовод.*

✓ Разгледани са отделни теоретико-емпирични аспекти, свързани с професионалната адаптация и дезадаптация на начинаещия екскурзовод.

✓ Описани са основните обективни и субективни факторни влияния при професионалната адаптация на екскурзовода.

✓ Открити са относително основните етапи на професионално адаптиране: първи етап – теоретичен и втори етап - практически.

✓ Посочени са обективните и субективни индикатори за състоянието на професионалната адаптация на екскурзовода.

✓ Фиксирани са социално-психичните адаптационни проблеми в първоначалното професионалното развитие на личността, породени от естеството на нови, непознати и неовладени професионални трудности и налични бариери за младия специалист.

✓ Анализирани са характерните затруднения за дезадаптация, или симптомите на емоционално изгаряне, които съпътстват туристическия екскурзовод при изпълняване на служебните задължения.

⇒ *Обобщена е спецификата на ораторската култура на екскурзовода в екскурзоводската практика.*

✓ Конкретизирани са особеностите и е извършена класификация на ораторските изяви на екскурзовода.

✓ Диференцирана е спецификата на монологичната и диалогична ораторска изява на екскурзовода.

✓ Открити са особеностите на ораторския стил на екскурзовода, свързан с професионалните му задължения.

✓ Систематизирани са отделните реторични принципи и реторични етапи (канони), регламентиращи ораторските изяви на туристическия екскурзовод.

✓Разгледани са водещите акустични, кинестични и проксемични вариативности в ораторските изяви на туристическия екскурзовод.

3. Теоретични проблеми на туристическото краезнание и туристическото странознание

В това тематично направление са изведени някои основни теоретични проблеми, открити са акценти и профилиращи знания, свързани с общата професионална подготовка и компетентност на настоящите и бъдещи екскурзоводи относно приложението на туристическото краезнание и туристическото странознание в екскурзоводската практика.

● В монографичното изследване „Туристическо краезнание” централно място е отделено на проблемите на туристическото краезнание. Авторът прави опит за въвеждане в научно обръщение и утвърждаване на понятието „Туристическо краезнание“ в сферата на туризма. Очертани са теоретико-концептуалните му основи, взаимосвързаността му с българското краезнание и интегрираността му с Православното църковно краезнание. Поставянето, разкриването и изясняването на съдържателната конструираност на туристическото краезнание е необходимо и наложително като научнообобщен и общозначим познавателен ракурс в туристическата теория и практика. В научната литература и практика туризмът се свързва и с изучаването на родния край. Туристическото краезнание е ядрото на регионалния туризъм, защото обхваща обществената, научно-изследователска и популяризаторска туристическа дейност по конкретизирана проблематика в конкретен регион и туристическо място. В туристико-краеведската проблематика водещо място заемат „Туристическите ресурси” с фиксирания регионален и териториален обхват, а тяхното осмисляне има важно и съществено значение за правилното им ареално възприемане и разбиране в теорията на туристическото краезнание. Открито е интегративната взаимосвързаност на регионалните туристически ресурси с туристическото краезнание, а популярността им привлича повече туристи. Привлекателността на посещаваното туристическо място се обуславя от притежаваните специфични регионални природни и антропогенни туристически ресурси, което определено насочва и към целта на туристическото екскурзоводско пътуване. Понятията туризъм, краезнание и екскурзоводство са тясно свързани помежду си. По-високите изисквания на туристите при запознаване с културата и живота на местното население, или „панорамните” обиколки на населеното място, изискват съдействие и съучастие на местен екскурзовод, като представител на дадена туристическа организация. (№ 4; 25; 32; 34; 43;).

● Взаимосвързаността на туристическото краезнание с туристическото странознание е очевидна. Същността на туристическото странознание, очертана в теоретичен аспект, насочва към изследване на туристическите типологични особености на страната, определяща спецификата на практико-приложното ѝ проявление в областта на туризма. Притежаваните туристикострановедски познания от екскурзоводите подпомагат тяхната практическа професионална дейност. Анализирани са някои теоретични аспекти на туристическото странознание, свързани с наименованието, главната изследователска цел, изследователските задачи и парадигмалната им определеност като научна област. Разгледана е взаимовръзката на туристическото странознание с някои други научни области, като Странознание, География на туризма и Туристическо краезнание. В разработките внимание заслужава схващането за туристическото странознание, като научно-теоретична система, с разкрита и изградена туристикострановедска теория (№ 53; 54;).

➔ Основните научни приноси в това тематично направление могат да се сведат до:

⇒ Открити са теоретико-концептуалните и интегративни основи на туристическото краезнание.

✓Извършен е съвременен исторически преглед на българското краезнание.

- ✓ Обоснована е концептуалната същност на туристическото краезнание.
 - ✓ Направен е опит за въвеждане и научно обосноваване на „Туристическото краезнание“ в сферата на туризма.
 - ✓ Очертани са методическите аспекти на научното теренно краеведско изследване.
 - ✓ Изяснени са теоретико-интеграционните особености на туристическото краезнание с православното църковно краезнание.
 - ✓ Аргументирана е взаимовръзката на регионалните туристически ресурси с туристико-краеведската проблематика.
 - ✓ Открояна е значимостта на местното автентично културно-историческо и традиционно наследство, като провокираща персонологична мотивираност и културно-познавателен интерес от страна на туристите, при съставянето и популяризирането на туристически маршрути.
 - ✓ Направен е опит за изясняване на взаимовръзката туризъм, краезнание и екскурзоводство.
 - ✓ Обоснована е специфичната професионална характеристика на местния екскурзовод като активен краевед, добър познавач на регионалната история на населеното място, компетентен за конкретни местни туристически обекти, притежаващ специфични и типични краеведски познания за края и туристическия район.
- ⇒ *Посочена е теоретичната обоснованост на туристическото странознание като научно-теоретична система.*
- ✓ Разгледани са някои теоретични аспекти на туристическото странознание, свързани с наименованието, главната изследователска цел, изследователски задачи и парадигмалната му определеност като научна област в системата на науките за туризма.
 - ✓ Анализирани и обобщени са интегративните и интердисциплинарни характеристики на туристическото странознание с някои други науки, като Странознание, География на туризма и Туристическо краезнание.
 - ✓ Анализирана е теоретико-емпиричната взаимосвързаност на туристическото краезнание с туристическото странознание.
 - ✓ Изведени са основните теоретични познания в областта на туристическото странознание, необходими в работата на екскурзовода.

4. Методически аспекти на обучението по туристическа екскурзоводска дейност във ВУ

Екскурзоводството е една от профилиращите научни дисциплини в подготовката на студентите като бъдещи туристически екскурзоводи. Разработваните методически аспекти в областта на обучението по екскурзоводство допълват педагогиката на висшето образование с обогатяване на методическата проблематика при професионално-практическата подготовка на студентите от специалност „Туризъм“.

- В помощ на студентите в университетската им професионална подготовка е разработено авторско учебно помагало за провеждане на семинарни упражнения по „Екскурзоводство“. Предназначението на помагалото е да служи за подобряване на методическата подготовка на студентите – бъдещи туристически екскурзоводи. Целта на учебното помагало е да улесни студентите във възприемането, осмислянето и усвояването на образователното съдържание на учебната дисциплина и да подпомогне формирането на компетенции с основополагащо значение за професионалната подготовка на студентите по туристическо екскурзоводство. Поставени са за изучаване разнообразни тематични проблеми с евристичен и изследователски характер (№ 5).

- Извършването на изследователска дейност от обучаващите се в областта на туристическото екскурзоводство създава възможности за формиране на умения за провеждане на научно изследване, усвояване на по-задълбочени научни знания и решаване на актуални проблеми, свързани с бъдещата професионална реализация. Една от възможностите за изследователска дейност на студентите е разработване на *курсова работа* върху избрана тема от

предоставения списък за курсови работи, като задължителна част от извънаудиторната им заетост и като форма за оценяване и контрол. Целта на учебното помагало е да подпомогне студентите при писмено разработване на курсовата работа по учебната дисциплина „Екскурзоводство”. В помагалото последователно са представени етапите при подготовката на писмен текст за курсова работа, като един от възможните варианти за провеждане на изследователска дейност от студентите (№ 6;).

● Разработена е методиката на ролевата игра в обучението на студенти. Педагогическата ролева игра е интерактивен метод, открояващ се с богатство на ролеви игрови позиции и разгръщането на игрови действия във въображаема ситуация. Основополагащо в ролевата игра е отразяването на реални (неизмислени) социални и трудови взаимоотношения между хората в професионалната и житейска среда. Прилагането на ролевата игра в семинарните упражнения предполага различни възможности за опознаване на извършвания сложен труд от екскурзовода, който влиза в различни игрови роли и типологични ситуационни, делови, дискуссионни, имитационни, стратегически, социално-иновативни ролеви ситуации, взети от действителността и професионалната екскурзоводска практика. Представени са теоретико-историческите ракурси, разгледани са особеностите на отделните етапи на ролевата игра и са анализирани технологичните възможности за приложение на педагогическата ролева игрова дейност в семинарните упражнения по учебната дисциплина „Екскурзоводство”. Открити и систематизирани са основополагащите варианти за практическото приложение на ролевата игра от преподавателя в процеса на обучение на студенти: симулационно-ролева игра, ситуационно-ролева игра, имитационно-ролева игра, дискуссионно-ролева игра, стратегическа игра, делова игра, планова игра (№ 7; 8; 9; 10;).

➔ Основните научни приноси в това тематично направление могат да се сведат до:

⇒ *Разработено е учебно помагало, което е пряко свързано с провежданите семинарни упражнения по учебната дисциплина „Екскурзоводство”*

✓ Прилага се единна дидактическа технология в структурата на обучение в семинарните упражнения.

✓ Прилагат се компетентностният, интерактивният и рефлексивният подходи на обучение в семинарните упражнения.

✓ Разработена е методическа система от оригинални учебно-изследователски задачи.

✓ Разработена е система от учебни практикуми за развиване на професионалните компетенции на студентите-бъдещи екскурзоводи.

✓ Разработена е система за задължителна самостоятелна извънаудиторна подготовка, като елемент на самостоятелната дейност на студентите.

✓ Разработена е процедура за стимулиране на авторефлексия на студента чрез самоконтрол и самооценка.

⇒ *Разработено е учебно помагало в помощ на студентите при разработване на курсова работа по „Екскурзоводство”.*

✓ Прилага се единна технология за разработване на структурата на курсовата работа по екскурзоводство на студентите с предварително зададени технически изисквания за оформяне на текста.

✓ Основните теми за курсова работа са разработени в методическа система и са представени в тематични направления.

✓ Изведен е тематичният обхват на всяко направление чрез обоснована познавателна ориентация и примерна технология за разработване на темата на курсовата работа.

⇒ Разработен е модел на педагогическата ролева игра, като съвременен образователен подход и технология на обучение в семинарните упражнения по екскурзоводство.

✓ Направено е съвременно историческо проучване на развитието на ролевата игрова дейност.

✓ Извършено е систематизиране на отделните типове ролеви игри, прилагани в процеса на обучение на студенти.

✓ Обособени са отделните етапи в ролевата игра, които организационно и технологически структурират приложението ѝ в обучителната игрова практика.

✓ Анализирани са на методическо равнище конструиращите реалии и технологически особености на ролевата игра, като игрови метод на обучение на студентите в семинарните упражнения по учебната дисциплина „Екскурзоводство” в университетското им образование в специалност „Туризъм”.

✓ Разкриват се специфичното методическо проявление и технологичните особености на ролевата игрова дейност в процеса на обучение в семинарните упражнения по „Екскурзоводство” с примери от екскурзоводската практика.

5. Поклонническо пътуване и религиозен туризъм.

В дългогодишното си съществуване и практика християнското поклонническо пътуване е взаимосвързано с църковно-религиозния и благочестив живот на православните християни и поклонението в светите места. Християнското поклонничество донякъде исторически поражда създаването и развитието на туризма, но най-вече то е в основата на подпомагането и диференцирането на религиозния туризъм като съвременен вид туризъм. Съвременното поклонничество е в тясно взаимодействие с туристическата индустрия и предоставяните основни туристически услуги, от които се възползва всеки поклонник.

● Представена е богословски аргументирана гледната точка за същността на християнското поклонническо пътуване. Православното поклонническо пътуване се отличава със своята христоцентрична характерност, понеже почитта си към Бога човек най-непринудено и спонтанно изразява чрез поклонението. Пътуването до светите места на поклонение е проява на неделимост между искрената вяра и покаяната молитвеност, затова то най-често се определя като религиозно-култово поклонение. Поклонничеството поддържа духа на вярата и благочестието в съзнанието на поклонника.(33;)

● Православният християнин винаги е бил привличан от силното желание и стремеж за извършване на поклонение. Поклонникът, като пътуващ и осъществяващ поклонение, катализира самата концептуалност в поклонническата традиция. В живота на поклонника, както за семейството и близките му, предприеманото поклонение за Божи Гроб в Йерусалим е било изключително радостно събитие. Това е мечтаният поклоннически път за всеки поклонник. Животът му по време на поклонението е аскетичен, духовен, молитвен, воден от порива за святост и спасение на душата.(12; 13;)

● Поклонническото пътуване с учебно-възпитателна цел е специализирано пътуване извън местоживеенето – поклонение и запознаване със свято място – манастир, параклис, храм, аязмо с локален или регионален обхват, участие в църковно богослужение или празненство, като начин за изразяване на лична молитвена благодарност и преклонение пред Твореца. За всяко поклонническо пътуване е особено важно присъствието и участието на поклонника в църковното богослужение. Конкретизирана и развита е методическата специфика при разработването на технологията на учебните поклоннически пътувания. Откритоена е дидактическата и логистическа насоченост и отделните методически стъпки при практическото реализиране: планиране и предварителна подготовка; конструиране технологията на учебната работа; провеждане на поклонническо пътуване; извършване на анализ и оценка. Отделните методически стъпки са насочени към свещеника, като водач, катехет, проповедник и възпитател на поклонническата

група, тъй като ръководната роля по време на поклонническото пътуване принадлежи на духовника (№ 50; 55; 56;).

➔ **Основните научни приноси в това тематично направление могат да се сведат до:**

⇒ Изяснено е поклонничеството като традиция, пораждавана от стремежа на поклонника да се поклони на св. места в Йерусалим, свързани с живота и дейността на Спасителя, а самата технологична последователност на поклонническото пътуване изисква извършването на предварителна методическа подготовка от водача, за да се реализира и проведе успешно.

✓ Изяснено е етимологичното значение на думата „поклонничество“ и е представена авторска дефиниция за християнското поклонничество.

✓ Поклонническото пътуване е дефинирано като един от видовете религиозен туризъм.

✓ Представена е авторска обосновка на понятието поклонник, като субект в поклонническото пътуване, и е открито разграничението в значението на думата турист и поклонник.

✓ Анализирани са мотивационният профил и е направен опит за изясняване на основните характеристики в типологията и сакралния образ на поклонника.

✓ Открито е религиозното преживяване като характерен момент в християнското поклонничество.

✓ Поклонническото пътуване е обосновано като специфична форма на катехизация.

✓ Изяснена е технологичната структура на поклонническото пътуване като форма на катехизация.

✓ Обоснована е необходимостта от провеждането на катехизация в служението на пастиря при извършване на поклонническо пътуване за православните християни от енорията, като част от църковната духовно-просветната дейност.

30. 11. 2017 г.
Гр. Бургас

Съставил.....
/Д-р Захарий Дечев/